

RDEČA KOKARDA

Roman iz velike francoske revolucije

STANLEY WEYMAN

(Nadaljevanje)

"Za Boga!" sem vzkliknil ves prepaden. "Po tem takem se bojite kmečke vstaje?"

"Bog ve, kako se bo," je dejal resnobno. "Očetje so jedli kisle lesnike, sinove pa skomina-jo zobje od njih. Koliko let že razsijajo v Versaillesu seljakov znoj, njegovo kri in meso in mozeg njegovih kosti! Kdo ve, ali ne bodo plačevali teh grehov z glavami! A Bog ne daje tega, gospod, Bog ne daje! ... Čeprav ... ako je vobče kdaj bila taka ura, tedaj bi je zdaj."

Po njegovem odhodu se nisem mogel več umiriti. Kar mrzlica me je bila pograbila ob tistih besedah. Kakšni dogodki so se pripravljali, jaz pa sem moral čakati križemrok! Da bi utešil svojo žejo po novicah, sem zajahal konja in sem se odpravil v Cahors. Dan je bil vroč in ura slabo izbrana za izprehod; toda gibanje mi je dobro delo. Po malem sem se izmotal iz vrtnice miali, v katerega so me bili pahnili župnikovi strahovi, vzbujeni po Butonovem svarilu. Prestal sem gledati stvari z njunimi očmi; in slika Francije, vladane po tulpi kovačev in krčmarjev, se mi kmalu ni zdelo več tako bližnja ne tako grozeča kakor pred mojim odhodom z doma.

Pomiril sem se; toliko da se nisem smejal svojemu prostodušju. Župnik se je bil predaleč zaletel v svojih prerokbah — Butonovem gozbezanju pa se je bilo vobče škoda ustavljati. Samo brezumje si je moglo predstavljati, da naj bi postala Francija, prva med narodi, uravnotežena in omikana kakor nobena druga, Francija, dežela, v kateri ni že dve sto let nihče nekaznovan kljuboval kraljevi oblasti — da naj bi ta Francija postala pozorišče divjaških izgrediv! Kako nezmiseln je bil strah, da bi utegnili nekega dne zavladati v naši zemlji prastaška sodrga in brezimna svojati!

Take in podobne so bile moje misli, ko jih je nenadoma zmotilo pojavljanje kočije, ki se je počasi prikazala na vgru klanca, po katerem sem se vzpenjal navkreber. Trebušata postava kočijaževa in glavi dveh lakejev, ki sta sedela zadaj, so se za trenutek ostro začrtale na nebesnem ozadju. Nato je oprezno krenila nizdoli proti meni. Laketa sta skočila s svojega sedeža in zavrla kolese; v čistem poletnem zraku mi je škripanje osi, žvenketanje uzd in prhanje nestrpnih konj razločno udarilo na uho.

Takoj sem spoznal v kočiji voz gospe saintalajske; obšla me je izkušnja, da bi obrnil konja in ubral drugo pot. Toda moj ponos se je uprl temu; popustil sem vajeti in zahajal kočiji naproti.

Po tistih dogodkih v Cahorsu se nisem bil videl nikogar razen župnika Benoita, in zaskrbelo me je, kako me bo pogledal, kdor sedi v vozu. Zdelo se mi je, da vozi kočija strahno počasi; nato sem vendarle prispel do nje in pogledal vanjo, držeč klobuk v roki.

In kdo je sedel na častnem mestu? Namestu gospoda markiza, njegove matere ali svoje prijateljice Louise, s katerim sva se bila tako po nesreči razšla, sem uziel drobno postavico z bledim obrazom in preplahanimi očmi. Ko me je opazila, je zardela kakor mak; njene zenice so se razširile in ustnice so ji vzdrgetale tako bolešno, da se mi je zasmilila v dno srca. Bila je gospodična Deniza!

Če bi bil prej vedel, da sedi v kočiji ona, bi jo bil molče minil; po vsem, kar se je bilo zgodilo med nami, bi bilo to pač najboljšje. Toda njeni ljudje so iz zlobnosti nalašč ukrenili drugače: ustavili so kočijo, tako da sem moral tudi jaz zadržati konja. Prepozno sem opazil, da je sama, če nisem štel dveh služabnic, ki sta ji sedeli nasproti.

"Gospodična!" sem jo pozdravil, sam ne vedoč, kako sem odprl usta.

"Gospod!" je odvrnila nehote.

Tem besedam prav za prav ne bi bil smel dodati ničesar več; moral bi se pokloniti in odstopiti. Ne vem, kaj mi je bilo, da sem nadaljeval: "Gospodična se najbrže vrača ... v Saint-Alais?"

Trenila je z usti, a glasu ni spravila iz njih. Gledala me je kakor ukleta. Toda starejša izmed njenih žensk je odgovorila namestu nje.

"Menda, gospod," mi je zabrusila z razigranim obrazom.

"In gospa de Saint-Alais?"

"Madame so ostali v Cahorsu," je odvrnila deklina z enako živahnostjo kakor prej, "pri gospodu markizu, ki ima v mestu opravka."

Zdaj bi se bil vsekakor moral odstraniti; toda deklica me je še vedno gledala; vsa rdeča in nema kakor kip; na prizor, ki sem si ga mahoma naslikal v duhu, kako bo sama in brez zaščite prispela v Saint-Alais, mi je obenem s spominom na obešenjaške obraze, ki sem jih bil videl ob vhodu v vas, vdihnili željo, da bi ostal še malce pri njej in bi ji kakorkoli razodel svoje prave misli.

"Gospodična," sem rekel nehote, ne meneč se za sluzinčad, "nikar se ne vozite dalje."

Ena izmed ženščin je zamrmrala: "Ta bi bila lepa!" Druga je rekla: "Vse, kar je pravi" in nesramno zmajala z glavjo. Tudi gospodični Denizi se je razvezal jezik.

"Zakaj pa ne, gospod?" je vprašala razločno in odmerjeno, z očmi, širokimi od začudenja, ki je bilo močnejše od njene plahosti.

"Zato," sem odvrnil (v srcu sem se še kesal svojih besed), "zato, ker je ves kraj v takem stanju, da ... Reči sem hotel, da se gospa markiza morda ne zaveda povsem ..."

"Česa se ne zaveda, gospod?" je zviška vprašala Deniza.

"Tega," sem zajeceljal, "da je veliko nezadovoljnih ljudi, gospodična, in ..."

"V Saint-Alaisu?" je dejala.

"V okolici, mislim," sem nerodno popravil. "In z eno besedo," sem nadaljeval v čedalje večji zadregi, "ako vam smem svetovati, gospodična, boljše bi bilo, da se vrnete in ..."

"Grete z gospodom v Sauxi!" se je predrzno zasmejala ena izmed deklin.

Gospodična de Saint-Alais jo je prebodla z očmi. Nato je vsa rdeča ukazala:

"Poženite konje!"

"Ves obupan nad svojo nerodnostjo sem se poslednjič zagnal, da bi jo popravil.

"Tisočkrat vas prosim oprostjenja, gospodična, toda ..."

"Poženite!" je ponovila, to pot z mirnim in jasnim glasom, ki je razločno odklanjal vsak ugovor.

Tista izmed ženak, ki je ni bila ujezila — zakaj jezila je bila vsa poparjena — je ponovila ukaz; kočija je odskripala dalje in jaz sem ostal na svojem konju sam sredi ceste, držeč klobuk v roki, in sem gledal za njo kakor nemum.

Kri mi je silila v glavo; sram me je bilo in moje nezadovoljstvo s samim seboj je bilo brez meje; čutil sem, da sem bil grešil zoper pravila dostojnosti in da se mi je prav zgodilo. A vlic tem mislim sem se tudi zavedal, kako me obhaja novo čuvstvo. Denzin obraz mi ni hotel izginiti izpred oči; njene oči, zdaj polne dražestnega presenečenja, zdaj vroče od prav tako milnega zaničevanja, so me spremljale vso pot.

(Dalje prihodnjik.)

BARAKE

Adam Milkovič

(Nadaljevanje.)

"Andrejček zbeži. Po kotih se skriva in za-omaro-škornji pa za njim: tof-tof-tof ... je odmevalo po baraki. Od časa do časa pogledajo iz njih pekleniški, večji in večji so. Andrejček zleze v zabojo, škornji pa nanj in tolčejo: bum-bum-bum ... po pokrovu. Pa se je k sreči našla majhna luknja v zaboju, še malo je odmaknil desko in že se je skril nazaj v posteljo. Imenitno jih je ukanil! On v postelji — škornji na zaboju: bum-bum-bum ... Kar hitro se je potuhnil: Ali sem jih! pravi potihlo sam sebi.

Potem se zbudi in pripre oči. Ves moker je od prestopnega strahu. Mesto škornjev pa se je ti-ti čas sklanjala nad njim sama teta Tona.

"Kaj nisi videl Miklavža?" je rekla in vzela z okna klobuk. Brž pogleda Andrejček vanj — in je bilo mesto pisma v njem polno jabolč in orehov.

"No, to je pa že kar preveč!" je priznala sama teta.

Kako lepo je malemu Andrejčku! Po dolgih, mračnih dneh, bridkih nočeh, tako lepa, tako svetla noč v njegovem življenju! O, ko bi trajala zmeraj! Pa ne bo, Andrejček ve, da pride kmalu dan. In v njegove lepe misli se nenadoma prikrade črn oblak. Andrejček ve, da bodo zopet prišli dnevi, žalostni in megleni in on bo stal ob tistem dolgem zidovju in bo čakal očeta. In ko ga ne bo, bo šel žalosten mimo ljudi po tisti dolgi, brez-krajni cesti. Bog ve, kaj dela oče sedaj? Morda stirmi v vlažno zidovje v ječi, morda misli nanj in čaka novega dneva, ko bo zazvrčal ptiček na njegovem oknu in zletel v svobodo ...

V veseli noči tako žalostne misli! Zunaj pa sneži, debeli kosmi padajo na pot pred barako in zagrinjajo okna in prago-ve in stopinje svetega Miklavža. In barake postajajo vse manjše in manjše, komaj da se gle-dajo iznad belih grmad. Če bo snežilo še nekaj noči, bodo te črne rakve zakopane in za ob-

zidjem bo dolga vrsta belih grobov ... Tiho, tako mirno je vse naokrog, samo voda pošumeva spodaj v strugi svojo večno pesem skozi noč.

Andrejček ne more spati. Znova, vedno znova se mu odpirajo oči. K drugim barakam gotovo ni bilo Miklavža, tam ni nihče očistil poti. Samo semkaj je prišel, samo pred to barako, da je

ADVANCING THROUGH JUNGLE AGAINST LEYTE JAPS

A STRONG PATROL of American infantrymen moves cautiously through the jungles of Leyte behind the protective fire of an M-7 tank. Despite the almost impassable terrain and bad weather, our troops continue to drive back the enemy toward his base at Ormoc Bay while our fiery blast convoys of reinforcements. This is an official U. S. Signal Corps photo.

z okna pismo vzel in da je k nje-mu pogledal, če moli za mamico, ki spi v grobu in za očeta, ki v ječi trpi. Samo zato je prišel, da! Kako dobro, da je odmetal sneg s poti! Tako premišljuje sredi trde noči, prav prijetno mu je. Zdaj tudi ne piha več skozi okno, vse špranje je zametel sneg.

Mračni se, zunaj vstaja dan. Teta prižiga luč. Zdaj mora pri-ti stric Anton iz tovarne domov. Zajtrk mu skuha.

"U, kako je vse zameteno!"

Kako pa, ko je pa vso noč metlo. Še poti ni več, kakor da jih nikoli ni bilo. Andrejček iz-teguje roke izpod odeje in oti-pava škornje, ki stoje na tleh ob njegovi postelji. Kako se sve-tijo, ko sonce! Takih škornjev nima nihče! si misli.

Teta Tona pogleduje naskri-vaj'k Andrejčku, kar toplo ji je pr srcu, ko sluti, da je prišel v njegovo mračno življenje tako lep, tako svetel dan. Saj je bil Andrejček tako malokdaj vesel, vse preveč so skrite barake za obzidjem, vse preveč teme je tu, da bi moglo semkaj veselje, va-jeno sončnih poti.

Andrejček gre v šolo, škornje ima in novo obleko. Skozi okna barak gledajo za njim ženske in otroci. Oni nimajo škornjev, tu-di čevljev nimajo, zato so ostali doma. Poti so tako zametene in Andrejček se pogreza do kolen. Pa kaj zato, ko ima pa škornje, visoke škornje! In ko prigazi do ceste, gre dalje. Tu je že bolje. Zdaj pojdem na desno! si misli. Tod se pride na ono dolgo, glad-ko ulico, kjer stoji ono sivo po-slopje, kjer je zaprt oče. In ko pride tja, na tisto žalostno cesto, kamor gledajo line iz podzemelj-skih ječ, se nasloni ob zid visoke hiše in si misli: Zdaj stojim tu. Morda prav sedaj gleda oče na cesto? Videl me bo v škornjih in novi obleki in mu bo laže ...

In tako teko dnevi, zmerom krajši so, zmerom bolj megleni. Potem je neke noči sredi zime pribežal z juga topel veter. Z barak se je ves dan usipal sneg in skozi strehe je kapljala voda na pod. Andrejček se je nena-doma spomnil svoje matere. Zdaj enkrat pred božičem bo prišlo leto, odkar so jo odnesli iz barake. Takrat se je prav ta-ko tajal sneg kakor danes in iz-pod neba je raslo. Mati je dol-go ležala v črni krsti, ki jo je

prinesel iz mesta na ramenih sosod Urban. Potem so sredi dneva stopili v barako čudni možje, pokrili mamico s težkim pokrovom in jo odnesli iz bara-ke na cesto. Zunaj je stal voz, črn je bil in visoka kolesa je imel. O, Andrejček se vsega še prav dobro spominja.

Oče je sedel tisti čas na tnalu pred barako, z nikomur ni govo-ril, nikogar ni maral. Z rokami si je prikrival obraz in v tla je gledal. To tnalno stoji še sedaj pred barako. Andrejček ga vidi vsak dan skozi okno. Na njem je sedel potem neki večer star rudar, na citre je igral in milo-ščine je prosil.

Zvečer je pravil otrokom prav-ljice, prečudno lepe povesti o daljnjih krajih, kjer ni razkoš-nih palač, ne nizkih barak. Tam ni bogatinov, ne siromakov, je rekel. Tam so vsi ljudje enaki med seboj. In iz tistih daljnih dežel jim je pravil, kjer rasto visoke palme, kjer žive čudne, prečudne živali, pa o deželi, o prelepelem gradu, kjer smrti ne poznajo. Tam žive ljudje večno, je pravil, ker teče skozi njihovo deželo reka življenja. Iz te re-ke zajemajo vodo, tam je večna pomlad in sonce ne zaide nikoli. Ampak ta dežela je daleč, silno daleč, le malokdo pride tja; za-kaj okoli nje je široko morje in to morje je zmeraj razburkano.

Kako lepe so take povesti! Ka-dar je Andrejček sam, misli toli-kočkrat nanje. Bog ve, če je vse to res, kar je pravil rudar. Ta-ko premišljuje in pred njegovi-mi očmi se razprostira široko morje, visoke palme se klanjajo valovom in belim ladjam, ki plo-vejo daleč v svet.

Andrejček je sam, skozi okno gleda in si pravi: Ko bom velik in pride oče iz ječe, pojdeva tu-di midva tja. Šla bova v deželo, kjer so si vsi ljudje enaki in naju ne bo več nazaj ...

Čez barake zavija veter, v ok-na se zaganja in tuli okrog og-lov. Po cesti prihaja stric An-ton. Na ramenih nosi drva in v naročju nekaj premoga. V bara-ki razložita z Andrejčkom mo-kra drva po štedilniku, stric An-ton pa pravi nato:

"Danes je minulo leto, odkar so pokopali tvojo mater. Ali bi jo še spoznal, če bi prišla sem?"

Kako bi je spoznal! V očeh se mu je zasvetilo:

"Bi, bi!" je rekel. Potem je pogledal proti oknu in si mji-

slil: Če bi prišla sem! Če bi pri-šla! O saj je ne bo, nikoli več je ne bo ...

"Ona je zdaj rešena, lepše ji je kakor nam," je rekel čez čas stric. Potem je utihnil. Tudi Andrejček je molčal. Nato sta zakurila ogenj.

"Kako hitro beži čas," pravi stric sam sebi, "samo noči so dolge, noči. Misliš, da je tri-pa je šele polnoči."

Andrejček ve, zakaj pravi stric tako. On hodi vsak večer v to-varno, tam dela vso noč in pride zjutraj truden domov. V baraki sede za stol, tih je, tako molčeč. In če ga vpraša teta: Si truden, Anton? pravi on: O ne ...

Zakaj pravi tako? Pa je. Tru-den je. Pozna se mu na obrazu in na rokah, ki jih nepremično drži ob sebi. In zakaj le gleda potem zmeraj tako zamišljeno proti oknu? Morda misli tudi on

TISKARNA S.N.P.J.

— sprejema vsa —

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih ...

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
... Cene zmerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-58 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prijeto eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naroč-nini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$0.00 za eno letno naročnino. Kto pa člani do plačila pri osebnosti \$1.20 za tednik, se jim to prijeto k naročnin. Torej sedaj ni vrzina, reči da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je naša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravnštvu lista, in obenem doplačati dotično vrsto listu Prosveta. Ako tega ne stoji, tedaj mora upravnštvu znati datum za to vrsto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdruč. države in Kanado	\$0.00	Za Chicago in okolico je	\$7.50
1 tednik in	4.00	1 tednik in	6.30
2 tednika in	3.00	2 tednika in	5.10
3 tednike in	2.40	3 tednike in	3.90
4 tednike in	1.20	4 tednike in	2.70
5 tednikov in	ni	5 tednikov in	1.50
Za Evropo je		\$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vrsto denarja ali Money Order v plam in si naročite Prosveto, list, ki je naša lastnina.

PROSVETA, SNPJ.

2857 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priložite polnletno naročnino za list Prosveto vrsto \$

1. Ime _____ Čl. družina št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripisite k moji naročnini od sledetih članov moje družine:

2. _____ Čl. družina št. _____

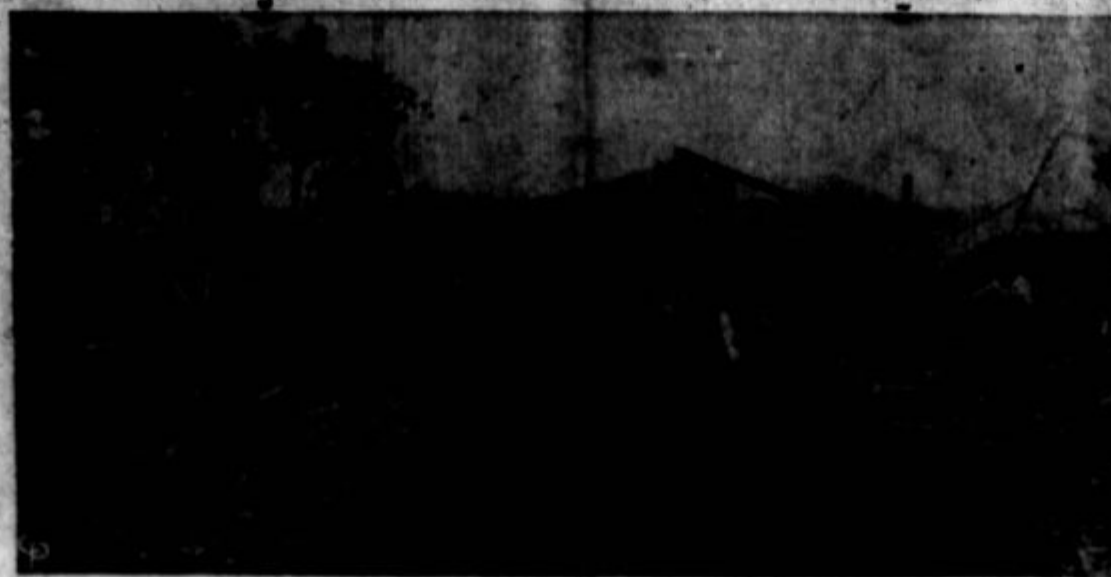
3. _____ Čl. družina št. _____

4. _____ Čl. družina št. _____

5. _____ Čl. družina št. _____

Mesto _____ Država _____
Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

ANCIENT MEETS THE MODERN ON CONSTRUCTION JOB

A SHARP CONTRAST in road-building methods is provided somewhere on the Lado Road in north Burma as a survey party on elephants passes a bulldozer pushing toward a junction with the Burma Road. The bulldozer is being operated by Sgt. C. G. McCutcheon of Newark, Ohio. All along the construction route, the big vehicles are doing the work that was formerly handled by elephants. Signal Corps photo.